

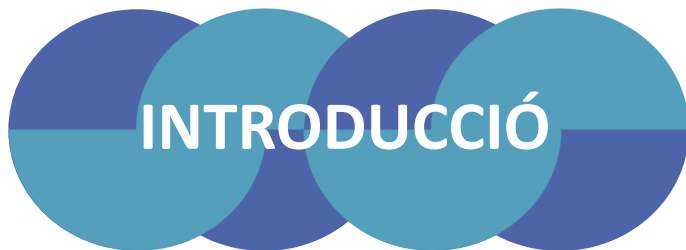

SINODALITAT I SÍNODES DIOCESANS

Equip sinodal de la Conferència Episcopal Espanyola

3	INTRODUCCIÓ
4	TRES CONCRECIIONS DE LA SINODALITAT
6	TRES REALITATS DIFERENTS AMB ELEMENTS COMUNS
9	LES DIFERÈNCIES ACTUALS DELS TRES CONCEPTES
12	ANTECEDENTS HISTÒRICS
16	PUNTS TEOLÒGICS PRINCIPALS
23	CAP A UNA IMPLEMENTACIÓ DE LES PROPOSTES DEL SÍNODE
26	QÜESTIONS PER A LA REFLEXIÓ

INTRODUCCIÓ

El Sínode presenta, entre altres propostes, que «se celebrin assemblees eclesials a tots els nivells amb certa regularitat» (*Document final* [DF] 107). També demana «tornar a valorar la institució dels concilis particulars, tant provincials com plenaris» (DF 129). Així mateix, exhorta a donar més rellevància «al Sínode diocesà i l'Assemblea eparquial com a organismes de consulta regular per part del bisbe de la porció del Poble de Déu que li és confiada» (DF 108). Per tant, una manera concreta d'anar aprofundint en la sinodalitat de l'Església serà, precisament, la celebració de sínodes «amb una carència regular, i no massa rarament» (DF 108). En realitat, tot això no fa més que desenvolupar l'exhortació del Concili Vaticà II: «Aquest sant Concili ecumènic desitja que les venerables institucions dels sínodes i dels concilis frueixin de nou vigor, per tal de proveir d'una manera més convenient i amb més eficàcia a l'augment de la fe i la conservació de la disciplina en les diverses Esglésies, segons les circumstàncies del temps» (*Christus Dominus* 36).

TRES CONCRECIIONS DE LA SINODALITAT

El Sínode (DF 30), citant la Comissió Teològica internacional, aclareix que la sinodalitat fa referència a tres aspectes diferents:

1

És, en primer lloc, un estil, una manera de vida i d'acció, que ha d'impregnar cada creient. Es tracta de cercar la fidelitat a Jesús, deixant-se portar per les inspiracions de l'Esperit, a qui sap reconèixer i escoltar en la Paraula de Déu i els germans.

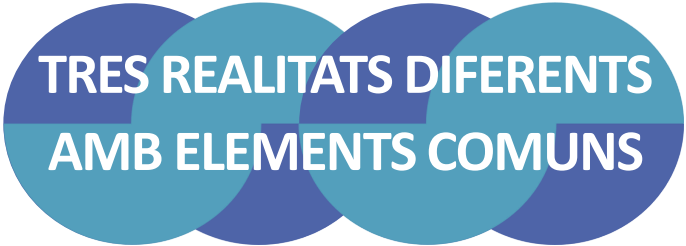
2

També és un conjunt d'estructures i processos a nivell eclesial, que es concreta en unes institucions determinades –com, per exemple, els consells pastorals diocesans, parroquials, arxiprestals, etc.– i en unes metodologies concretes per a la presa de decisions.

3

Finalment, és la realització d'alguns esdeveniments «en què l'Església està convocada per l'autoritat competent i segons específics procediments determinats per la disciplina eclesiàstica [...] per al discerniment del seu camí i de qüestions particulars, i per a l'assumpció de decisions i orientacions amb la finalitat d'acomplir la seva missió evangelitzadora». Aquests esdeveniments són les assemblees, els concilis particulars, els sínodes i, per als catòlics de ritu oriental, les assemblees eparquials, que serien l'equivalent als nostres sínodes.

Els tres conceptes estan intrínsecament lligats entre si. Quan una comunitat realment ha adquirit l'estil sinodal, és lògic que susciti estructures on exercir-lo de manera ordenada i quotidiana, i esdeveniments extraordinaris en què prengui les decisions més rellevants. Al mateix temps, una estructura o un esdeveniment aparentment sinodals, si no estan impregnats de l'estil propi, acaba desnaturalitzant-se i convertint-se en una altra cosa diferent, com ara una forma de parlamentarisme. Finalment, un esdeveniment extraordinari impregnat autènticament d'estil sinodal –com ha estat, per exemple, la darrera Assemblea general ordinària del Sínode dels Bisbes– que no cristal·litzés en unes institucions per al discerniment ordinari, no passaria de ser mer miratge incapaç de perdurar en el temps.

TRES REALITATS DIFERENTS AMB ELEMENTS COMUNS

Els tres tipus d'esdeveniments sinodals a què fa referència el *Document final*, és a dir, concilis, sínodes i assemblees, tenen alguns trets comuns.

1

La primera raó per la qual coincideixen és la seva etimologia. La paraula *sínode* procedeix del grec i vol dir «caminar junts». *Concili*, per part seva, ve del llatí i es podria traduir com «ser cridat amb altres». El tercer terme, assemblea, l'hem rebut del francès *assembler*, que seria «reunir, ajuntar», i la seva arrel última sembla trobar-se al verb llatí *assimulare*, que vol dir «anar junts cap a un lloc». Per tant, les tres paraules tenen un significat molt semblant. Destaquen l'estar amb altres. En alguns contextos es podrien utilitzar com a sinònims i, de fet, així passa. Per exemple, és freqüent que en els textos llatins s'utilitzi indistintament *concilium* o el cultisme *synodus* per referir-se a la mateixa reunió.

2

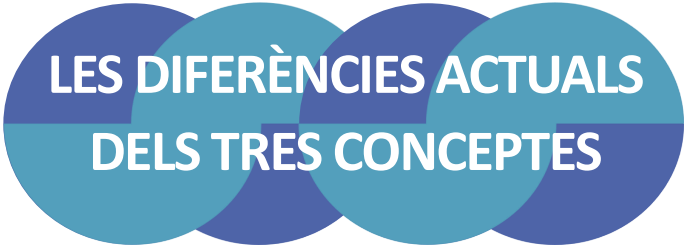
Aquest origen i coincidència en el significat de les tres paraules ens remet a una altra, molt més important: *Església*. Aquest terme, que ara designa el conjunt dels batejats que conformen el Poble sant de Déu, procedeix del grec, i significa «els que són cridats per algú». En el seu sentit original s'hi va afegir de seguida, en el seu ús cristià, un altre aspecte més, que és la referència a la litúrgia. Així, l'Església és el conjunt dels qui són cridats per un altre, per Déu, per celebrar els seus misteris, rebre la gràcia de l'Esperit i lloar-ne el nom en el culte. Aquest procés va ser degut a que *ekklesia* va ser la paraula preferentment triada pels

autors de la versió grega més coneguda de l'Antic Testament, la que van utilitzar els primers cristians, per traduir dos termes hebreus, *ʿēdā* i *qājāl*, en què hi ha una forta ressonància litúrgico-cultural.

La relació de les quatre paraules ens ajuda a comprendre dues afirmacions essencials. D'una banda, que la sinodalitat i els esdeveniments que se'n deriven no són una cosa aliena o nova, sinó que formen part de la mateixa autocomprensió de l'Església des dels seus orígens, encara que potser no ha estat explícitament destacada fins a èpoques recents. D'altra banda, s'entén l'«estret lligam entre *synaxis* (= reunió per celebrar la litúrgia) i *synodos*, entre l'assemblea eucarística i l'assemblea sinodal» de què parla el Sínode. «Encara que en diferents formes, en ambdues es realitza la promesa de Jesús d'estar present on dos o tres estan units en el seu nom (cf. Mt 18,20)» (DF 27). D'aquí que, en la celebració de les assemblees, els concilis particulars i els sínodes les celebracions litúrgiques no siguin mers exercicis piadosos que, per dir-ho així, acompanyen externament aquestes trobades. Pel contrari, és una cosa essencial. Tot s'articula al seu voltant, ja que les reunions sinodals, per ser-ho realment, han de ser concebudes com a assemblees litúrgiques, on la centralitat la té Déu i la gràcia del seu Esperit. Així mateix, no hi ha reunió celebrativa l'autenticitat de la qual no depengui de l'experiència sinodal, que es tradueix en la participació activa de què parlava el Concili (cf. *Sacrosanctum concilium* 14).

Per descomptat, aquesta convergència de fons no exclou matisos. Així, síno-de explicita el tema del camí, també apuntat en assemblea; mentre que el concili subratlla allò essencial i comú a tots, el fet d'estar junts. L'Església accentua el motiu pel qual es produeix la unió, que és la crida d'Altre, de Déu. Una crida que és per donar-li glòria. Com es veu, tot està intrínsecament relacionat amb l'experiència fonamental de la fe: cada creient és convocat per Déu per transitar amb ell un itinerari cap a la vida eterna en companyia d'altres, que són reconeguts com a germans.

D'aquesta manera, hem arribat a allò més important: la dimensió teològica subjacent als sínodes, concilis i assemblees cristianes. Més enllà de les diferències que de seguida apuntarem, totes tenen en comú que són reunions de batejats que, invocant l'Esperit Sant i escrutant la Paraula de Déu, conscients de l'assistència que Jesús va prometre als qui es reuneixen en el seu nom (cf. Mt 18,20), escoltant-se mútuament i havent fet les consultes necessàries, intenten descobrir la voluntat de Déu sobre la qüestió que s'ha plantejat, i prendre decisions per complir-la tan fidelment com sigui possible.

LES DIFERÈNCIES ACTUALS DELS TRES CONCEPTES

Una vegada assenyalats els elements comuns, ara vegem en què es diferencien les tres expressions dels esdeveniments sinodals, sobretot tenint en compte l'ús específic que en fa el Dret Canònic.

Els concilis poden ser:

ECUMÈNICS CDC 337-341

Es tracta de la reunió de tots els bisbes del món –o, històricament, de delegats o representants suficients – que són convocats pel Papa per tractar les matèries que ell proposi. És la manera més gran en què el col·legi dels bisbes exerceix la seva potestat suprema i plena sobre tota l'Església, sempre amb el seu cap –el bisbe de Roma– i mai sense ell. Al llarg de la història n'hi ha hagut vint-i-un. No s'exclou la possibilitat que hi puguin participar altres fidels, encara que no hagin rebut l'ordenació episcopal (CDC 339 §2).

PARTICULARS CDC 439-446

Consisteix en la reunió dels bisbes d'un territori determinat. Són membres de ple dret només els bisbes, mentre que altres possibles participants gaudeixen només de vot consultiu. La seva finalitat és proveir les necessitats pastorals del Poble de Déu en la seva zona concreta. Té potestat de règim, sobretot legislativa, «de tal manera però, que, salvat sempre el dret universal de l'Església, pugui establir allò que sembli oportú per a l'increment de la fe, la coordinació de l'activitat pastoral,

la regulació dels costums i l'observança, l'establiment o la protecció de la disciplina eclesiàstica» (CDC 445). Actualment n'hi ha de dos tipus:

- Plenaris, per a totes les Esglésies particulars de la mateixa Conferència episcopal.
- Provincials, per a les diòcesis que formen part d'una mateixa província eclesiàstica.

Els sínodes. Cal diferenciar dues realitats:

ELS SÍNODES DIOCESANS CDC 460-468

Són convocats pel Bisbe. Congreguen sacerdots, vida consagrada i fidels laics de la seva Església local perquè l'aconsellin en la presa de decisions relatives a l'acció pastoral o a la legislació particular.

EL SÍNODE DELS BISBES

D'altra banda, és una institució creada per sant Pau VI el 1965 i recollida pel Concili Vaticà II (CD 5). Va sorgir com una forma de donar veu a les Esglésies locals a l'hora d'assessorar el successor de Pere en el seu govern universal, sense limitar aquesta ajuda a la que habitualment li dona el col·legi de cardenals o la cúria romana. En tractar qüestions ordinàries, el seu rang d'autoritat doctrinal i la seva capacitat de decisió mai no estan al mateix nivell que correspondria al concili ecumènic. El papa Francesc en la constitució *Episcopalis communio* (2018) va reformar la institució del Sínode introduint canvis de perspectiva importants en transformar-lo d'un esdeveniment puntual a un procés, i en considerar la possibilitat de participació de membres no bisbes en l'Assemblea sinodal.

Les assemblees:

ASSEMBLEES

S'acostuma a utilitzar aquesta paraula per referir-se o bé a reunions de batejats encaminades a un discerniment que no responen a una instància d'ordre jurídic, o bé que competeixen a una realitat de menor rang teològic que una Església local. Per exemple, s'anomena assemblea una reunió de bisbes, preveres i laics de diòcesis veïnes que, tanmateix, pertanyen a diferents províncies eclesiàstiques –i que, per això, no tenen una presidència única en la persona de l'arquebisbe metropolità–, o a la qual pot convocar un rector o el president d'un moviment o d'una associació de fidels entre els membres de les seves congregacions respectives. Durant el procés que va conduir al Sínode, hi va haver set assemblees continentals que, com reconeix el *Document final*, van suposar una «novetat significativa» l'estatut teològic i canònic de la qual s'hauria d'aclarir (DF 126).

ANTECEDENTS HISTÒRICS

Mai no han faltat, des dels primers temps del cristianisme, esdeveniments que podríem qualificar de sinodals. És a dir, reunions de persones representatives de l'Església que s'ajuntaven per discernir, a la llum de l'Esperit Sant, quins camins el Senyor estava convidant a recórrer amb Ell i darrere seu. Així, per exemple, en els Fets dels Apòstols es narra l'elecció de Maties per completar el nombre dels Dotze per part d'una assemblea d'unes cent vint persones reunides en pregària (cf. Ac 1,15-26); o la designació dels Set, «convocant l'assemblea dels deixebles», quan sorgeix el conflicte entre els de llengua hebrea i els de llengua grega (cf. Ac 6,1-7); o l'enviament missioner de Bernabé i Saule per part de l'Església d'Antioquia (cf. Ac 13,1-4); o el cas paradigmàtic de l'anomenat «Concili de Jerusalem» (cf. Ac 15,1-35; Ga 2,1-10).

Aquest fenomen va començar a prendre una forma institucional a partir dels segles II i III. Si en els testimonis al·ludits de l'Escriptura sembla que els qui participaven en les assemblees deliberatives no eren només els apòstols, sinó que hi estarien representats també altres deixebles, ja en l'Edat Antiga els sínodes comencen a ser reunions netament episcopals. Precisament per la seva funció doctrinal i legislativa, es considerava lògic que fossin bisbes els convocats a aquest tipus de trobades, atesa la seva responsabilitat pastoral.

El primer concili ecumènic va tenir lloc a Nicea l'any 325. Va ser promogut per l'emperador Constantí, que sembla que també va prendre part activa en la reunió i l'aplicació de les seves decisions. La qual cosa és eloqüent, doncs, fins i tot amb tota la dimensió religiosa associada al càrrec per influència de l'època pagana, no deixa de ser un laic qui incita la reunió dels

bisbes i tracta amb ells qüestions de gran rellevància teològica i disciplinar. En aquest mateix Concili de Nicea s'ordena la celebració de sínodes dues vegades a l'any. No sembla que la prescripció es complís precisament al peu de la lletra. Certament, a la part oriental de l'Imperi les coses van tenir un desenvolupament una mica diferent d'allò experimentat a occident. En qualsevol cas, les convocatòries sinodals van continuar sent relativament freqüents durant l'Edat mitjana. De fet, comencen a prendre part en els concilis provincials els abats de monestirs rellevants i, posteriorment, els superiors d'altres ordes religiosos. És veritat que no a tot arreu ho feien de la mateixa manera; però sembla que no va ser un fenomen marginal que aquests preveres, sense caràcter episcopal, tinguessin veu i vot en les reflexions.

Menció a part mereix el Concili de Constança (1414-1418). En primer lloc, perquè eren membres de ple dret no només bisbes i abats, sinó també doctors en teologia i dret, que no eren necessàriament preveres o diaques. Per tant, d'alguna manera era un concili que comptava amb una participació laical, accentuada pel fet que es decidís concedir vot no a cada participant a títol individual, sinó a cadascuna de les nacions representades –Alemanya, França, Anglaterra, Itàlia i Espanya–. Això va ser un fenomen certament estrany, però que ens ensenya cautela per tal de no absolutitzar determinades posicions teològiques. En qualsevol cas, en aquest concili van semblar triomfar les anomenades tesis conciliaristes, és a dir, l'opinió segons la qual l'autoritat del concili ecumènic estaria per sobre de la del Papa. Posteriorment aquestes idees van ser condemnades al Concili V de Laterà (1512-1517) i va començar a assentar-se el corrent que conduiria a la proclamació del dogma de la infal·libilitat papal durant el Concili Vaticà I (1869-1870). Van continuar celebrant-se concilis i sínodes, aquests darrers sobretot per aplicar a les diòcesis les directrius importants emanades del Concili de Trento (1545-1563). Però la reacció contra el conciliarisme va anar introduint, en part de la consciència catòlica, una mena de desconfiança envers les assemblees sinodals. Per això se subratllava, potser de manera excessiva, el seu caràcter consultiu davant

de l'autoritat decisòria del Papa, a nivell universal, i del bisbe, a nivell local.

Tal com estaven les coses, el Codi de Dret Canònic de 1917 ordenava celebrar sínodes a cada diòcesi cada deu anys (c. 356). Estaven compostos exclusivament per clergues; se subratllava el seu caràcter oracional i litúrgic ordenant expressament que es fessin a la catedral, i estaven pensats en clau més d'implementació de lleis eclesiàstiques que de presa de decisions pastorals.

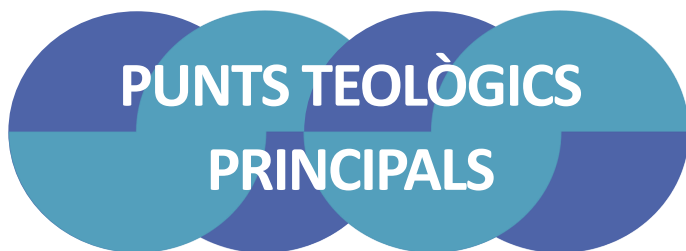
“

Els fidels es nodreixen dels ensenyaments i les instruccions del seu Pastor, mentre que aquest també s'alimenta de la fe del seu poble i es deixa orientar pels seus consells.

La renovació eclesiològica del Concili Vaticà II que, com indicàvem abans, exhorta a la celebració freqüent de sínodes, canvia les coses. El Codi de Dret Canònic actual comença posant el sínode en primer lloc en tractar de les diòcesis. Es considera, per tant, com un acte principal en el govern pastoral i en la comunió de l'Església local. El defineix com «una assemblea de sacerdots i d'altres fidels escollits d'una Església particular, que per al bé de tota la comunitat diocesana presten ajut al Bisbe diocesà» (CDC 460). Per tant, ja no es tracta d'una reunió exclusivament clerical, sinó que inclou tots els membres del Poble de Déu. La seva finalitat abraça tot allò relatiu al bé de la comunitat i, per tant, inclou qüestions d'evangelització. S'amplia la possibilitat de celebrar-ho «quant es vegades les circumstàncies ho aconsellin» (CDC 461). Sent responsabilitat del bisbe convocar-lo, està obligat a escoltar prèviament el consell presbiteral. Exhorta expressament a la llibertat dels participants: «Totes les qüestions proposades seran sotmeses a la lliure discussió dels meus membres» (CDC 465). Es recorda el caràcter consultiu de l'assemblea, ja que «el bisbe diocesà és l'únic legislador en el sínode diocesà, mentre que els altres membres només frueixen de vot consultiu; només ell sol signa les declaracions i els

decrets sinodals, que poden publicar-se únicament sota la seva autoritat» (CDC 466).

Probablement aquesta última sigui la qüestió sobre la qual s'ha debatut més fins a l'actualitat. Què significa aquest vot consultiu? És legítim aplicar-lo en tots els casos o només tindria sentit en aquells en què poguessin estar en joc elements doctrinals, morals o disciplinaris que afectessin la comunió amb l'Església universal? On quedaria aleshores l'afirmació del Concili sobre el fet que «es dona una veritable igualtat entre tots pel que fa a la dignitat i a l'acció comunes a tots els fidels per a l'edificació del cos de Crist» (*Lumen gentium* 32)? En aquest sentit, resulta eloqüent el que afirma la Instrucció sobre els sínodes diocesans del 1997: «no significa ignorar la importància, com si es tractés d'una mera consulta "externa", expressada per qui no té cap responsabilitat en el resultat final del sínode. Amb la seva experiència i consells, els sinodals col·laboren activament en l'elaboració de les declaracions i els decrets, que seran pròpiament anomenats "sinodals", i en els quals el govern episcopal trobarà inspiració en el futur... D'aquesta manera, la potestat episcopal actua conforme al seu significat autèntic, és a dir, no com la imposició d'una voluntat arbitrària, sinó com un veritable ministeri... en la recerca comuna del que l'Esperit demana a l'Església particular en el moment present» (*Enchiridion Vaticanum* 1997, 272). Més clarament ho expressa sant Joan Pau II a *Pastores gregis* en parlar d'interrelació entre el magisteri i la capacitat legislativa del bisbe i les opinions emanades pels fidels consultats (n. 44). Els fidels es nodreixen dels ensenyaments i les instruccions del seu pastor, mentre que aquest també s'alimenta de la fe del seu poble i es deixa orientar pels seus consells.

PUNTS TEOLÒGICS PRINCIPALS

La sinodalitat, que s'exerceix de manera eminent en els esdeveniments que estem descrivint –concilis, sínodes i assemblees–, s'articula sobre alguns principis que és important tenir sempre presents.

1. EL PROTAGONISME DE L'ESPERIT EN L'ACCIÓ EVANGELITZADORA

«L'Església existeix per testimoniar al món l'esdeveniment decisiu de la història: la resurrecció de Jesús» (DF 14). «La sinodalitat no és una finalitat en si mateixa, sinó que té com a missió aquella que Crist ha confiat a l'Església en l'Esperit: evangelitzar» (DF 32). Tot el que fa, inclosos els concilis, els sínodes i les assemblees, està encaminat a aquesta finalitat. Del que es tracta sempre, també en els esdeveniments sinodals, és de suscitar, sostenir i dur a plenitud la fe de cada ésser humà. Creure en el Senyor Ressuscitat no suposa simplement l'acceptació intel·lectual d'un conjunt de doctrines o d'un sistema ètic. Neix d'una cosa més decisiva: la unió personal del creient amb Ell, a través de l'Esperit Sant.

Certament, el saber sobre Déu es pot expressar objectivament en unes formulacions concretes; per això l'Església, per evangelitzar, defineix dogmes. El saber de Déu suposa una actitud nova, transfigurada per la seva gràcia; per això l'Església, per evangelitzar, indica pautes morals. La unió amb Déu, essent sempre una aventura personal, no és mai un projecte individualista, sinó que només és possible des de la comunitat de germans; per això l'Església, per evangelitzar, promulga lleis que regulen la convivència dels seus membres i pren opcions sobre la seva missió en el

món. Aquestes quatre dimensions –doctrinal, moral, legislativa i pastoral– han estat tradicionalment els temes dels concilis i els sínodes. Però totes estan relacionades amb la fe, que neix com a resposta humana quan l'Esperit Sant la possibilita, encoratja i augmenta. De fet, la fe només es pot definir si prèviament es testimonia. «I ara us anunciem també a vosaltres el que hem vist i sentit, perquè tingueu comunió amb nosaltres, que estem en comunió amb el Pare i amb Jesucrist, el seu Fill» (1Jn 1,3).

El testimoni de la fe no consisteix en què un grup doni, davant dels qui no hi pertanyen, proves notòries que estan convençuts del que afirmen. Hi ha els enganys col·lectius! Per contra, el testimoni de la fe és la transparència de Crist ressuscitat, que es fa present i palès a través dels membres de l'Església en conjunt, per l'acció sacramental de l'Esperit Sant.

És l'Esperit qui ens porta a la veritat plena (cf. Jn 16,13). La finalitat de l'estil, de les estructures i dels processos sinodals és escoltar l'Esperit i deixar-se guiar per Ell perquè l'Església sigui cada vegada més qui està cridada a ser i, per tant, evangelitzi amb més eficàcia i fidelitat al do rebut. Quan es perd això de vista, quan un concili, un sínode o una assemblea no és un acte de fe en què, renunciant a qualsevol afany de protagonisme o d'imposició de les pròpies idees, els participants es posen a la recerca i escolta de l'Esperit, amb docilitat, humilitat i confiança; quan això no passa, el procés sinodal es desnaturalitza.

2. LA SACRAMENTALITAT BAPTISMAL DE L'ESGLÉSIA I EL SENTIT DE LA FE

Del Baptisme «brolla la identitat del Poble de Déu» (DF 15). És a través del Baptisme com, per primera vegada, rebem plenament l'Esperit que «introdueix tothom en el do més gran: ser fills de Déu, és a dir, participants de la relació de Jesús amb el Pare en l'Esperit» (DF 21). Per descomptat, «no és possible comprendre plenament el Baptisme sinó dins de la iniciació cristiana» (DF 24), que inclou la Confirmació i l'Eucaristia.

Si, com acabem de veure, del que es tracta en un concili particular, en un sínode o en una assemblea, és ser dòcils a l'Esperit Sant, aleshores tots els qui han rebut l'Esperit per la iniciació cristiana poden captar i ser instruments de la seva veu. En realitat, l'Esperit «bufa allà on vol» (Jn 3,8). Per això, el Sínode ha estat atent a les veus que arriben fins i tot de fora dels confins visibles de l'Església, i insta a continuar aquesta escolta a la vida ordinària del Poble de Déu i, molt especialment, en els esdeveniments extraordinaris com les assemblees, sínodes i concilis. Serà el sentit de la fe dels fidels (*sensus fidei fidelium*), del que estan dotats pel carisma de l'Esperit rebut en el Baptisme, el que permet reconèixer on i com està parlant el Senyor. A través del Baptisme, d'alguna manera, «sintonitzem» amb l'Esperit.

Utilitzant un símil radiofònic, Ell no deixa d'emetre, però només ho capta nítidament qui encerta amb la «freqüència d'ones» adequada que, en el nostre cas, seria l'harmonia espiritual entre Déu i nosaltres produïda pels sacraments de la iniciació cristiana, desenvolupats a través d'una adequada vida litúrgica i interior. En paraules del Sínode, el *sensus fidei* «consisteix en una certa connaturalitat amb les realitats divines, fonamentada en el fet que en l'Esperit Sant els batejats “participen de la naturalesa divina” (*Dei Verbum* 2). D'aquesta participació en deriva l'aptitud de captar intuïtivament allò que és conforme a la veritat de la Revelació en la comunió de l'Església» (DF 22).

Des del Vaticà II, tot això ha cristal·litzat en el concepte de corresponsabilitat (cf. LG 30-38; *Apostolicam actuositatem*). Els fidels laics no són mers col·laboradors dels bisbes i sacerdots. Si la missió evangelitzadora és de l'Església com a tal, aleshores tots els qui, pel Baptisme, són membres de l'Església, en són també responsables. Això suposa, certament, una responsabilitat diferenciada, entre el sacerdoci comú dels fidels i el ministerial dels que han rebut l'Orde. Però aquesta diferenciació no s'entén tant en termes de subordinació com de complementarietat i dependència recíproca.

3. EL MINISTERI ORDENAT I LA SEVA CONFIGURACIÓ RELACIONAL

Seguint amb aquesta reflexió, si la clau ens la dona el Baptisme, quin paper juguen en aquest procés els ministres ordenats? Per què alguns esdeveniments sinodals continuen avui limitats a bisbes o clergues?

Per comprendre-ho, cal tenir present que el sentit de la fe no s'exerceix de manera individual, sinó comunitària. És el conjunt dels batejats els qui, com a Poble sant de Déu, gaudeix d'aquesta assistència especial de l'Esperit. Encara més, encertadament recorda el Sínode que «aquest Poble mai no és la simple suma dels batejats, sinó el subjecte comunitari i històric de la sinodalitat i de la missió, encara pelegrinant en el temps i ja en comunió amb l'Església del cel» (DF 17). La gran qüestió del discerniment consisteix a distingir allò que realment ve de l'Esperit, allò que procedeix de les nostres simples idees i criteris i allò que ve del diable, enemic de Déu i de la naturalesa humana. L'harmonia i el consens que suscita l'Esperit de Déu no pot concernir només a una comunitat particular de batejats; ha d'estar en comunió amb la fe, la doctrina i les pràctiques essencials de l'Església estesa arreu del món i de tots els segles. Si se'n desajustés, seria indicatiu que el discerniment no s'ha realitzat adequadament. Una de les responsabilitats pròpies del ministeri ordenat –encara que no l'única– és, precisament, garantir aquesta comunió sincrònica –en l'amplada del món– i diacrònica –a través de tots els temps–. La qual cosa fan els bisbes en virtut de la seva col·legialitat.

«Així com, per disposició del Senyor, sant Pere i els altres apòstols formen un sol col·legi apostòlic, semblantment al Romà Pontífex, successor de Pere, i els bisbes, successors dels apòstols, es troben units entre si. Ja una molt antiga disciplina, conforme a la qual els bisbes d'arreu del món es comunicaven entre ells i amb el bisbe de Roma en el vincle de la unitat, de la caritat i de la pau, com també

els concilis reunits per resoldre en comú totes les coses de més envergadura, després d'haver ponderat i examinat el parer de molts, són un indicatiu del caràcter i de la natura col·legial de l'orde episcopal» (LG 22).

Aquest passatge del Vaticà II és molt rellevant. D'una banda, reflecteix com cada bisbe no és simplement responsable de la seva diòcesi, per a la qual fa sacramentalment les vegades de Jesucrist en virtut de la configuració que ha rebut amb Ell per l'acció de l'Esperit al sagrament de l'Orde (CD 2). També té una responsabilitat compartida a favor de l'Església universal (CD 5), que exerceix només en tant que hi ha els bisbes units entre si i amb el Papa. Aquesta dimensió del seu ministeri s'ha posat de manifest històricament sobretot a través dels concilis i dels sínodes i, alhora, aquests esdeveniments, que no es fan sense «considerar el parer de molts», han ajudat a aprofundir en la consciència d'aquesta col·legialitat episcopal «amb Pere i sota Pere»; és a dir, sempre en comunió amb el Papa i acceptant les decisions del Papa.

La capacitat de percebre les indicacions de l'Esperit deriva de la gràcia sacramental de la iniciació cristiana, la qual permet a tot batejat ser corresponsable de l'Església i de la seva missió, relacionar-se amb Déu com un fill amb el pare i convertir-se en el món en testimoni autoritzat de l'Evangelí. Però també hi ha una altra capacitació sacramental, en aquest cas, derivada de l'Orde, a través de la qual l'Esperit Sant configura alguns barons amb el misteri de Crist, cap i espòs de l'Església, conferint-los la potestat de celebrar els misteris divins, de transmetre l'ensenyament apostòlic i de governar el Poble sant de Déu. És la mirada de fe la que permet descobrir la complementarietat circular d'aquests diversos dons sacramentals. Així, res no farà un bisbe contra el sentir comú dels fidels de l'Església sencera, i res no imposaran als fidels als qui, com a membres del col·legi de successors dels apòstols, han rebut de Crist la capacitat d'actuar en el seu nom per garantir la fidelitat al seu Evangelí.

“

És la mirada de fe la que permet descobrir-ne la complementarietat circular d'aquests diversos dons sacramentals.

Els bisbes compten amb l'ajuda dels preveres, que també han estat configurats amb Crist Pastor en virtut del segon grau de l'Orde. No és un pur auxili administratiu, sinó que s'estableix en virtut d'un vincle sacramental, per mitjà del qual els sacerdots són «col·laboradors necessaris» (*Presbyterorum ordinis* 7) del seu bisbe propi i, a través d'ell, amb el col·legi episcopal que regeix l'Església universal.

Per tant, hi ha tres conceptes importants per comprendre adequadament els concilis, els sínodes i les assemblees:

1

La corresponsabilitat que tenen tots els batejats sobre l'Església, gràcies a l'Esperit que han rebut en la iniciació cristiana. Com s'actualitzi millor aquesta gràcia –a través de la celebració assídua dels sagraments i d'una intensa vida de pregària–, millor s'exercirà la seva missió en la vida ordinària i, especialment, en els sínodes o assemblees als que siguin convocats.

2

La col·legialitat pròpia dels bisbes que, presidits en la caritat pel successor de Pere, tenen en comú la responsabilitat pel conjunt de l'Església. Per això es reuneixen en concilis ecumènics o particulars i mitjançant altres estructures sinodals.

3

La cooperació de tot prevere amb el seu bisbe respectiu, que instaura a nivell diocesà una col·legialitat dels ministres ordenats anàloga a la

que tenen, per a tota l'Església, els bisbes entre si. Per això hi ha estructures que expressen aquesta col·legialitat –com, per exemple, el consell presbiteral de cada diòcesi– i no es pot excloure que hi hagi assemblees o sínodes específicament sacerdotals, especialment per a aquells temes que afecten principalment la seva vida i missió.

Aquests tres conceptes, el Sínode els ha descrit en enumerar tres de les dimensions de la comunió. «En el Poble sant de Déu, que és l'Església, la comunió dels fidels (*communio fidelium*) és al mateix temps la comunió de les Esglésies (*communio Ecclesiarum*), que es manifesta en la comunió dels bisbes (*communio episcoporum*), pel principi molt antic que “l'Església està en el bisbe i el bisbe en l'Església”» (DF 18).

CAP A UNA IMPLEMENTACIÓ DE LES PROPOSTES DEL SÍNODE

A la llum del que hem vist, es poden extreure algunes conclusions de cara a implementar la proposta de celebrar amb més assiduïtat concilis particulars, sínodes i assemblees.

1

SIMPLIFICAR ELS PROCESSOS PERQUÈ ELS SÍNODES DIOCESANS SIGUIN ESDEVENIMENTS ORDINARIS

Com vèiem al principi, el Sínode s'hi refereix com a «instàncies per a una consulta periòdica». També com a «un àmbit d'exercici de la rendició de comptes i l'avaluació» (DF 108). En el nostre recorregut històric constatarem que, al Codi de Dret Canònic anterior, hi havia l'obligació de convocar-los cada deu anys. En moltes diòcesis s'han fet sínodes després del Vaticà II, per implementar a nivell local les seves reformes. Tot i això, han adoptat metodologies tan complexes i han pretès abastar temàtiques tan variades, que no és possible pensar en una periodicitat freqüent. Aquest procediment ha suposat coses molt positives. El seu caràcter extraordinari ha comportat una gran implicació de tota la comunitat diocesana, amb una àmplia consulta a tot el Poble de Déu, i s'han promulgat documents de gran riquesa per a la vida ordinària de l'Església particular. D'altra banda, la implementació d'estructures sinodals, com els consells de pastoral, o d'economia, o el presbiteral, han afavorit vies per a l'exercici de la corresponsabilitat i de la col·legialitat de manera ordinària. Tanmateix, tots dos principis es poden combinar. Potser es podria preveure que, en acabar el període per al qual s'estableix un pla pastoral –normalment un quinquenni o un sexenni–, es pogués convocar un sínode, preparat

durant un curs, en el qual s'avalués el camí realitzat i es dissenyessin les línies de la propera programació. D'aquesta forma, a més, es donaria prioritat a les qüestions evangelitzadores per sobre de les legislatives. Encara que per a això hi ha una tasca que excedeix les competències locals i afecta la Santa Seu, ja que cal «l'enfortiment de les disposicions canòniques sobre la matèria, per tal de reflectir millor el caràcter sinodal missiонер de cada Església local» (DF 108).

2

REPRENDRE LA CELEBRACIÓ DE CONCILIS PARTICULARS

Una cosa anàloga als sínodes diocesans es pot dir dels concilis particulars plenaris. L'existència d'una estructura sinodal, com són les Conferències episcopals, ha suposat la trobada i el discerniment periòdic dels bisbes d'una nació. Això no obstant, aquesta forma ordinària no hauria de desplaçar l'acte extraordinari d'un concili plenari, especialment en alguns temes. No obstant això, cal reconèixer que actualment aquesta pràctica comptaria amb la dificultat que les conclusions requereixen l'aprovació de la Seu apostòlica (cf. CIC 446), el que endarreriria molt la publicació i l'aplicació. Per això s'exhorta que «s'hauria de reformar el procediment de reconeixement de les conclusions dels concilis particulars per part de la Santa Seu (*recognitio*), per afavorir la publicació oportuna, indicant terminis temporals precisos o, en el cas de qüestions purament pastorals o disciplinàries (no directament relacionades amb qüestions de fe, moral o disciplina sacramental), introduint una presumpció jurídica, equivalent a l'aprovació tàcita» (DF 129).

El mateix es podria dir dels concilis provincials. És pràctica comuna que els bisbes d'una mateixa província eclesiàstica es reuneixin periòdicament; però potser caldria convocar trobades amb caràcter de concili provincial, en què, en la fase prèvia, s'impliqués tot el Poble de Déu en el procés de consulta previ a la presa de decisions.

3

FOMENTAR LES ASSEMBLEES

El que ja és possible fer és convocar amb freqüència assemblees de tipus parroquial, arxiprestal o de moviments, confraries, etc. Perquè fossin realment esdeveniments sinodals, i no les trobades comunitàries necessàries que tots necessitem per sentir-nos part d'una cosa més gran, resultaria imprescindible que hi hagués alguns punts clars:

1. Que fos una trobada per a la presa de determinades decisions.
2. Que s'utilitzés un estil sinodal, amb metodologies com la de la conversa en l'Esperit, perquè fos un autèntic discerniment comunitari.
3. Que es prioritzin les qüestions evangelitzadores sobre les administratives. Aquestes sempre són secundàries, ja que el que és decisiu per a l'Església és testimoniar el Ressuscitat.
4. Que es tingui sempre present la comunió necessària amb l'Església universal i local.

4

CUIDAR EL MÈTODE

Una de les grans aportacions del Sínode ha estat la presentació d'eines com ara la conversa en l'Esperit. Certament, no és l'única per al discerniment comunitari i té els seus límits, però «la seva pràctica ha suscitat alegria, sorpresa i agraïment, i s'ha viscut com un itinerari de renovació que transforma les persones, els grups i l'Església» (DF 45). La fecunditat i el futur dels esdeveniments sinodals extraordinaris, concilis, sínodes i assemblees, es juga en part en la docilitat a unes metodologies que reflectixin realment la dinàmica interior de l'Esperit.

QÜESTIONS PER A LA REFLEXIÓ

- 1 S'HA CELEBRAT RECENTMENT UN SÍNODE EN LA VOSTRA DIÒCESIS? QUINA EXPERIÈNCIA EN TENS?
- 2 PARTICIPES AMB FREQÜÈNCIA EN ASSEMBLEES PARROQUIALS O D'UN ALTRE TIPUS? QUÈ ES PODRIA FER PER AUGMENTAR LA SEVA PERIODICITAT I MILLORAR EL DISCERNIMENT COMUNITARI?
- 3 QUINES QÜESTIONS ARA ET SEMBLEN ESPECIALMENT IMPORTANTS, A NIVELL DIOCESÀ I PARROQUIAL, QUE MEREIXERIEN LA CONVOCATÒRIA D'UN SÍNODE O D'UNA ASSEMBLEA?

Agraïm a Jorge Zazo Rodríguez per la col·laboració
en la realització d'aquest document

Per una Església sinodal
comunió | participació | missió

**EQUIP SINODAL
DE LA
CONFERÈNCIA EPISCOPAL ESPANYOLA**